

REDACTIE

Ignas Vandemeulebroucke – Overhout 13, B-2170 Merksem; tel.: 03/645.46.77; e-mail: i.van@pandora.be

Luc Palmans – Sieberg 55, B-3370 Riemst; tel.: 012/45.31.06; e-mail: palmans.luc@skynet.be

Fernand Joseph – Onderlinge Hulplaan 16, B-1082 St. Agatha-Berchem; tel.: 02/465.10.94; e-mail: joseph.fernand@telenet.be

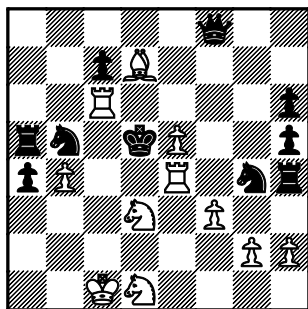
JAARABONNEMENT (4 nummers): 5,00 euro te storten op rekeningnummer 220-0594066-74

Onze selectie

De recent overleden Russische grootmeester Andrey Lobusov wordt op vele plekken herdacht. In *Die Schwalbe* schreef de Zwitserse Odette Vollenweider een erg persoonlijk en uitgebreid portret van haar vriend uit Moskou en ook Milan Velimirovic bracht in *Informator* 112 hulde aan de man.

Andrey Lobusov

1ste Prijs *Shakmatnaya Kompozitsiya*, 2007
#4

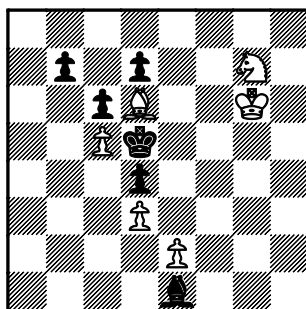
De dame op f8 verhindert de matzetten Tc5 en Pf4. Die lijnen eerst sluiten met Pc3+ of Pe3+ werkt ook niet, omdat de zwarte stukken dan tot leven komen. Met een goed verborgen sleutel en een stille dreiging klaart grootmeester Lobusov de zaak.

1.h3! (dreigt 2.Kd2 ~ 3.Tc5+ Dxc5 4.Pf4) met de varianten **1...Ta6** 2.Pc3+

Pxc3 3.Tc5+ Dxc5 4.Pf4 en **1...Txb3** 2.Pe3+ Pxe3 3.Pf4+ Dxf4 4.Tc5.

Andrey Lobusov

3de Prijs *Spartak*, 1985
#7

Met Pg7-e8-c7 of Pg7-h5-f4 is het duidelijk mat, maar de zwarte loper verhindert één en ander. Zo faalt 1.Ph5? natuurlijk op 1...Lg3. Lobusov gebruikt een aantrekkelijke route van het paard om de zwarte loper weg te lokken.

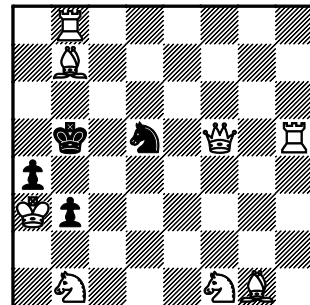
1.Pe8! La5 2.Pf6+ Ke6 3.Ph5 Ld2 4.e3! Lxe3 5.Pg7+ Kd5 6.Pe8 We zijn terug bij onze oorspronkelijke verleiding, maar nu kan de loper het veld niet meer verdedigen. **6...~ 7.Pc7.**

Het wereldje van het probleemschaken is natuurlijk bevolkt door echte amateurs (dit bedoel ik uiteraard in de positieve zin van het woord: *liefhebbers*) en deze hebben

wel eens dagdagelijkse zorgen die het probleemschaken op de achtergrond doen belanden. Blijkbaar heeft de Amerikaan Mike Prcic daar geen last van, want zijn tijdschrift *StrateGems* verschijnt met een nooit geziene precisie en valt elke drie maanden keurig op tijd in mijn brievenbus. Hoewel dit orgaan van de Amerikaanse bond slechts van 1998 dateert, heeft het al een grote reputatie, en wie de laatste *FIDE-Albums* doorbladert, vindt er vele werken uit dit tijdschrift.

Valery Kopyl & Gennady Koziura

2de Prijs *StrateGems*, 2009
S#5

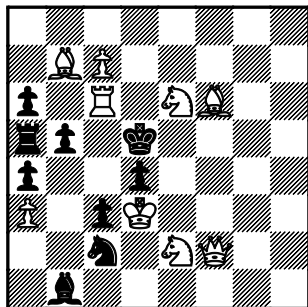
In het laatste nummer verscheen het rapport van de afdeling zelfmatten uit 2009. Jury Zoran Gavrilovski gaf bij de meerzetter vier prijzen. Azhusin (1ste) en Petkov (3de) hoorden daar bij – bijna onvermijdelijk zou ik zeggen – maar ik toon

hier de twee andere. Op de vorige bladzijde vind je een mooi werkstuk uit Oekraïne.

De jury was vooral gecharmeerd door de luchtige positie en de chameleon-echo matten. Een sterk staaltje om dit alles in een Meredith (maximum twaalf stukken) klaar te krijgen!

1.Th6! met de varianten **1...b2** 2.La6+ Ka5 3.Ka2 a3 4.Tb5+ Ka4 5.Pc3+ Pxc3 met en **1...Kc4** 2.Pfd2+ Kb5 3.Dd7+ Ka5 4.Lb6+ Pxb6 5.Pc4+ Pxc4 mat.

Evgeny Fomichev
4de Prijs *StrateGems*, 2009
S#5

De vrolijke Rus Fomichev zijn we al eens eerder op deze bladzijden tegengekomen. Hier toont hij een uitstekende con-

structie waarbij switchbacks een centrale rol spelen.

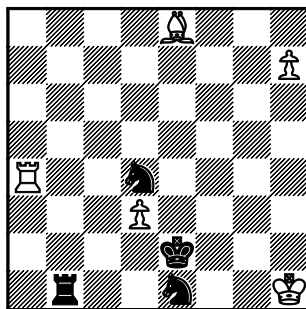
1.Pf8! met de varianten **1...b4** 2.Tc4+ Kd6 3.Df4+ Te5 4.Tc6+ Kd5 5.Dxd4+ Pxd4 mat en **1...La2** 2.Txa6+ Kc5 3.Pe6+ Lxe6 4.Tc6+ Kd5 5.Df5+ Lxf5 mat.

Peter Krug

1ste Eerv. Verm.

Harold van der Heijden 50 JT, 2010

=

In het vorige nummer van *Horizon* maakten we melding van het compositietoernooi voor studies dat werd georganiseerd ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van Harold van der Heijden. Het feestvarken bekroonde tweeëntwintig studies. De voor mij alsnog onbekende Oostenrijker Peter Krug was de enige die met

maar liefst drie studies in het rapport verscheen. Eén daarvan heeft een erg spectaculair slot.

De batterij op de onderste rij bezorgt wit zware problemen. Hopeloos zijn 1.h8D? Pef3+ 2.Kg2 Tg1+ 3.Kh3 Th1+ 4.Kg4 Txb8 of 1.Txd4? Pf3+ 2.Kg2 Tg1+ 3.Kh3 Kf2 4.Tg4 Th1 mat. Maar hij kan nog vechten met

1.Tb4! Txb4

Zwart heeft weinig keuze want hij komt niet verder met bijvoorbeeld 1...Ta1 2.Ta4! Td1 3.Ta2+! Ke3 4.Td2 Ta1 5.La4!

2.h8D Pd3 3.Dh5!

Het enige tegen de vele zwarte dreigingen. Een mooie verleiding is 3.Dh7? Pxd3 4.De7+ Kf1 5.Lb5 Txb5 6.Dc5 Tb7! 7.Dc1+ Pfe1 8.Dh6 Pf2+ 9.Kh2 Pg4+

3...Pxd3

Maar nu lijkt het definitief gedaan te zijn voor wit. Wat kan hij nog verzinnen? Bijvoorbeeld 4.Lb5? Tb1+ 5.Kg2 Tg1+ 6.Kh3 Kf2 7.Dg4 Th1 is mat.

4.Kg2! Pf4+ 5.Kg3 Pxb5+ 6.Lxh5

en hoewel zwart een toren meer heeft, geraakt hij niet meer verder door de eeuwig penning van het paard.

Het is nog steeds mogelijk om publieksvriendelijke studies te maken.

Nieuws uit de oploswereld

Het jaar is pas begonnen en we kunnen de lezer reeds bedelven onder hopen nieuws uit de oploswereld.

Henk Hagedoorn

In november was er de tweeëntwintigste uitgave van de Henk Hagedoorn Memorial. Plaats van handeling was de Hoge Domschool in Utrecht, waar we al bij eerdere gelegenheden te gast waren. De gebruikelijke kandidaten boden zich op tijd aan, maar moesten nog een half uur extra wachten totdat de toernooileider (ik dus) zijn intrede deed. Wegwerkzaamheden in en buiten Utrecht waren de grote boosdoeners.

Mijn selectie van problemen bleek erg zwaar te zijn en slechts vier van de achttien deelnemers behaalden meer dan de helft van de punten, hoewel volgens mij toch zeven van de twaalf problemen "doenbaar" waren. Voor Eddy Van Beers maakte het geen verschil, want hij won met grote overmacht. Met 54 op 60 punten liet hij Peter van den Heuvel (38,5), Dolf Wissmann (36) en een uitstekende Andy Ooms (34) ver achter zich.

Op de website van de Nederlandse bond kun je de volledige eindstand en het toernooibulletin met alle opgaven en oplossingen terugvinden.

Er was ook een B-groep, maar daar kwamen slechts twee gegadigden voor op dagen. Rens ter Veer liet Wim Velker achter zich. Voor de komende oploswedstrijden in Nunspeet gaat de Nederlandse bond enkele initiatieven ondernemen om meer "amateurs" te lokken.

Tata Steel

Januari werd afgesloten met twee hoogdagen: op zaterdag 28 januari organiseerde Yochanan Afek de derde uitgave van de oploswedstrijd voor studies tijdens het Tata Steel toernooi in Wijk aan Zee. Een dag later was er de ondertussen al achtste uitgave van de ISC, de International Solving Contest, die gelijktijdig op tientallen plaatsen over de wereld wordt georganiseerd. De liefhebbers uit de Benelux konden die dag hun kunsten of in Wijk aan Zee of in Schilde proberen.

Met Nunn, Murdzia en zelfs Pervakov verschenen de Grote Kanonnen aan de start van de oploswedstrijd voor studies in

Wijk aan Zee, maar de eindstand leverde een behoorlijke verrassing op. Winnaar werd David Klein, een achttienjarig talent bordschaken (net onder het niveau van IM) uit Nederland, een protégé overigens van initiatiefnemer Yochanan Afek. Klein ging nipt Joost Michielsens (al langer gekend in de oploswereld) vooraf. Daarna volgde het grote peloton in gesloten orde: Nunn, Murdzia, Pervakov, enz. Marcel Van Herck was de enige Belgische deelnemer en hij eindigde uiteindelijk mooi achtste. Op de website van ARVES kun je de volledige eindstand terugvinden.

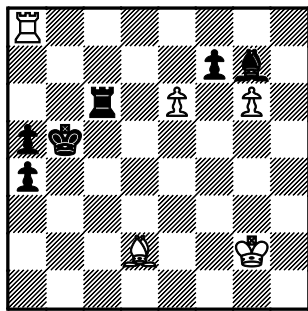
Omdat het grote Tata Steel toernooi uit zijn voegen barst, was er geen plaats meer voor ons in de VIP-ruimte, maar in het spelershotel enkele honderden meters verder vonden we een mooie ruimte, en werden door de organisatie met alle égarde ontvangen.

De negen originele studies kwamen van Jan Timman (4), Yochanan Afek (4) en Jorden van Foreest. Helaas kan ik geen van deze studies hier tonen (ze zullen later in diverse tijdschriften als originelen verschijnen), maar van de pas twaalfjarige (!) Jorden kan ik wel een ander werkstuk tonen dat hij onlangs in *EG* liet verschijnen.

Jorden van Foreest

EG, 2011

+

1. Tb8+ (De verleidingen 1.exf7? Txg6+ 2.Kh3 Tf6=, 1.e7? Txg6+ 2.Kf3 Te6 3.e8D+ Txe8 4.Txe8 a3 5.Ta8 Kc4 6.Txa5 Kb3= en 1.gxf7? Txe6 2.Tg8 Tf6 3.Txg7 a3 4.Lc3 Tf5 5.Kg3 Kc4 6.La1 Kd5 7.Kg4 Tf1 8.Kg5 Ke6 9.Kg6 a2= leveren niet meer dan remise op.) **1...Kc4** (Of 1...Kc5 2.gxf7 Txe6 3.Tg8 Tg6+ 4.Kh3 a3 5.Txg7 Tf6 6.Lg5 Tf3+ 7.Kg2) **2.gxf7** (2.e7? Txg6+ 3.Kf3 Te6=) **2...Txe6 3.Tg8 Tg6+ 4.Kh3** (4.Kh2? Le5+ 5.Kh3 Tf6 6.f8D Txf8 7.Txf8 a3 of 4.Kh1? a3 5.Txg7 Tf6 6.Tg4+ Kd3 7.Tf4 a2) **4...a3** (Of 4...Th6+ 5.Lxh6 Lxh6 6.Kg4 a3 7.Kh5 a2 8.Tg4+ Kb5 9.Kxh6) **5.Txg7 Tf6 6.Tg4+** (De pointe en mogelijk gemaakt door de nauwkeurige eerste zet.) **6...Kd5** (6...Kd3 7.Tf4 Txf7 8.Txf7 Kxd2 9.Tf3 a2 10.Ta3) **7.Tf4 Txf4 8.Lxf4 a2 9.Le5 Kxe5 10.f8D a1D 11.Dg7+ 1-0**

De naam van Foreest zal de schaakgeschiedenis liefhebbers onder ons niet vreemd in de oren klinken. Jorden is inderdaad de achterkleinzoon van de drievoudige Nederlandse kampioen bordschaken Arnold van Foreest (1863-1954).

ISC

De officiële resultaten zijn nog niet bekend, maar op de website van *Mat Plus Review* kun je al de voorlopige uitslagen terugvinden. Dit jaar waren er in de A-reeks 221 deelnemers, wat het succes van deze wedstrijd nog maar eens bevestigt.

Voor de tweede keer (na 2010) behaalde Eddy Van Beers de zege in deze internationale competitie. Eddy liet achtereenvolgens Pogorelov, Murdzia, Mestel, Vuckovic, Piorun, Kopyl, Tummes, Mukoseev en Azhusin achter zich. Het verschil was niet groot, maar dat maakt de vreugde om de overwinning er niet minder om.

Onze Laaglanders deden het behoorlijk in Wijk aan Zee en Schilde. Andy Ooms en Gilles Regniers eindigden broederlijk naast mekaar op een gedeelde 40-44ste plek met 34 punten. Een wat praktisch missende Peter Jansen bleef hangen op 18 punten (gedeeld 127-131). Goede presta-

ties kwamen er uit Nederland met Hans Uitenbroek (15de met 42 punten), Johan de Boer (uitstekend 18de met 41 punten), Peter van den Heuvel (19de met eveneens 41 punten; hij ging oplossen in het Duitse Munster) en Dolf Wissmann (26-28ste met 39,5 punten). De "gelegenheidsoplossers" hadden het moeilijker: Alfred Gaasbeek (106de met 22,5 punten), David Klein (124 met 19 punten) en Harold van der Heijden 191 met 9.

Een wat tegenvallende prestatie was er van John Nunn met een 21ste plek, maar hij liet nog andere ex-wereldkampioenen zoals Paavilainen, Selivanov, Zude en Pfannkuche achter zich. Bij het overlopen van de uitslagen was er de prettige vaststelling dat er ook in Spanje werd opgelost. Na vele jaren van stilte uit dat land, lijkt er weer iets te bloeien.

In de B-reeks (117 deelnemers) werd dit keer voor de eerste keer een elogrens opgesteld: iedereen met meer dan 1700 elopunten mocht niet in deze groep aantreden. Bij de eerste publicatie van de resultaten doken er wel enkele +1700ers op, maar die werden al snel uit de uitslag geschrapt.

Winnaar werd Israel Tzur (uit Israël), een naam die ik al wel eens eerder ben tegengekomen. Hij was de enige met het maximum van de punten. Dit toernooi bleek nog behoorlijk pittig, want slechts acht deelnemers scoorden meer dan 30 punten (of losten minstens 6 van de 8 problemen op). Beste Belg was Yves Regniers met een 12-14de plek (27 punten). Verder volgden Johan Verachtert (50-52ste met 11 punten) en Giovanni Kerckhove (79-81ste met 6 punten). Bij onze Nederlandse vrienden scoorden Rens ter Veen 24,5 punten (18de plaats) en werd Herman van Malde 68-69ste met 8 punten.

Op het programma

De eerste helft van het jaar zijn traditioneel drukke tijden voor de oplossters. Op het programma staan onder andere het Brits Kampioenschap (in Eton) en Nunspeet (met ONOK een oploswedstrijd voor studies door ARVES georganiseerd). Begin april is er in Kiev het Europees Kampioenschap, en later volgt nog het Duits kampioenschap. Over de volgende OBOK tasten we voorlopig nog in het duister. Oefenen kun je alvast op de

TARBOT-avonden

Om te beletten dat in de loop van 2011 de breinen van de Belgische oplosploeg eerste tekenen van roest zouden vertonen, werd er in 2011 ernstig getraind en kregen de leden een groot aantal stevige opgaven te verwerken. Of het nu Kerstmis

dreigde te worden of Nieuwjaar, er werd onverstoort verder geoefend. Op een bepaald ogenblik bleken zelfs drie – en als je "Amerikaan" Peter Jansen erbij rekent – vier nationaliteiten (!) aan het werk in het lokaal van gastheren S.K. Boris Spassky, toen namelijk probleemcomponist Vladimir Kuzmichev uit Rusland, schoonvader van Andy Ooms, zich mee aan tafel zette en de stapel opgaven, voorgeschoteld door de onvermijdelijke en vaak onverbiddelijke internationale scheidsrechter en toernooileider Ward Stoffelen, mee verorberde. Het was toch geleden van het bezoek van Jorma Paavilainen (Finland) – in 1996 was 't – dat er bij TARBOT (Trainings Avonden en Reünie van het Belgisch Oplos Team) grensoverschrijdend opgelost werd. Tenminste, als je de praktisch altijd aanwezige Johan de Boer (Rotterdam) opziet neemt, maar Jo wordt inmiddels al half als Belg beschouwd...

De TARBOT (Trainingsavond en Reünie van het Belgisch Oplos Team) grijpen dit jaar in principe plaats op elke laatste woensdag van de maand. Voor 2012 wordt er dus (stevig!) opgelost op de woensdagen 29 februari (op de schrikkeltdag!), 28 maart, 25 april, 30 mei, 27 juni, 25 juli, 29 augustus, 26 september, 31 oktober, 28 november en 26 december. Moet om één of andere reden worden uitgesteld, verdaagd of zelfs geannuleerd, dan wordt iedereen tijdig gewaarschuwd via mail of telefoon.

In principe grijpen deze trainingen steevast plaats in Schilde, maar kunnen ook verplaatst worden naar andere behuizingen, na afspraak met lokale belangstellenden. In voorkomend geval graag contact met Ward Stoffelen, tel. 03/651.58.60 (van maandag tot donderdag), of mail ward.stoffelen@base.be en/of i.van@pandora.be.

Soirée d'entraînement et réunion de l'équipe belge de la solution (en principe) mensuellement chaque dernier mercredi du mois, à Schilde, local du cercle "Boris Spassky Schilde", les mercredis 29 février, 28 mars, 25 avril, 30 mai, 27 juin, 25 juillet, 29 août, 26 septembre, 31 octobre, 28 novembre et 26 décembre 2012. Un ajournement ou une annulation seront annoncés en temps utile.

En principe ces entraînements auront lieu à Schilde (province d'Anvers), mais il va de soi que des déplacements vers un autre lieu est bien possible (comme les années précédentes à Bruxelles et à Gand). Si vous voyez une possibilité d'organiser une soirée de solution prenez contact avec Ward Stoffelen, tel. 03/651.58.60 (lundi à jeudi) ou e-mail ward.stoffelen@base.be et/ou i.van@pandora.be.

lp

De TAP-files

Een ruime blik op Toeval, Anticipatie en Plagiaat

Eigenlijk wilden wij er niet meteen over beginnen, maar even wachten met dit dikke dossier, tot de tijd ervoor geschikt was. En plotseling was het zover: ene meneer Andrejs Strebkovs uit Letland had een tijdje geleden een bosje geprijsde problemen verzameld en van elk ervan een eigen versie gemaakt. Dat mag, maar veel meer dan het probleem wat verbeteren of bijschaven is er niet te doen. Alleen wilde de heer Strebkovs de goegemeente van problemisten laten geloven dat al deze problemen – het zijn er een dertigtal en dat is onbehoorlijk veel – van zijn hand waren en enkel van zijn hand. In deze elektronische tijden is dat een zware vergissing, want nog *voor* het probleem wordt gepubliceerd, weten de speurders van vandaag een vermanende vinger op te steken en de heren plagiarissen een voorstel te doen dat ze braaf, heel braaf moeten zijn, dat hun namen openbaar bekendgemaakt zullen worden en ze voor hun euvele daad hun leven lang zullen gehegeld worden. Bovendien wordt er een waarschuwing gegeven dat “hun” problemen nergens ter wereld zullen worden opgenomen. Hij mag dan al lang dood en begraven zijn, maar men moet de keizer geven wat de keizer toekomt. Punt.

De heer Andrejs Strebkovs is natuurlijk niet de eerste die zich aan plagiaat schuldig maakte. Doorheen de geschiedenis van het schaakprobleem komt het vaker voor dan je denkt. Alleen moet je er toch voorzichtig mee zijn, vooraleer iemand te gaan beschuldigen van plagiaat. Af en toe pakken twee of meer componisten uit met identiek (dan wel bijna) dezelfde stelling, veelal hebben componisten soms geen weet wat een ander heeft gecreëerd... Behalve regelrecht plagiaat zijn er ook de beter opgevoede neven in de familie: het toeval en de anticipatie. In een handvol afleveringen trachten we er wat smeuïge verhalen van te maken en we beginnen bij het

1. – Toeval

Het toeval heeft vaak zwaar de hand in compositieschaak. Er zijn vele gevallen bekend van problemen die zodanig op elkaar lijken, dat men de componisten verwijt over mekaars schouders heen de creatie van het probleem te hebben bespioneerd. Merkwaardig genoeg komen gevallen van totale gelijkheid meer voor dan men vermoedt. Ze dateren uit een tijd, waarin snelle communicatie nog onmogelijk was en een aardbeving in een ander werelddeel

dagen of weken nodig had om het Westen, het Oosten, de beschaafde wereld te bereiken. Toen was plagiaat niet zo lelijk, diefachtig als het nu is. Er zat een factor tijd aan vast.

De studie van het klasseren van problemen heeft vele mensen wakker gehouden en doet het nog altijd! Men wilde ervoor zorgen dat de vele gevallen van gelijke of gelijklijnige standen, ontstaan bij toeval of door plagiaat, aan het licht kwamen en gecatalogiseerd werden. Tot op zekere hoogte is de klasseringstudie in het opzet geslaagd. Dat moest ook wel, want de aandacht van componisten ging vaak naar eenzelfde thema, mogelijk zelfs een opgelegd thema, en dan is een totale gelijkheid niet zo heel moeilijk om begrijpen.

Compositietoernooien dragen nogal vaak een thema-eis mee en dan weten componisten van elkaar niet hoe anderen het thema aanpakken; Dat er voor zulke thematoernooien identieke – of bijna identieke – inzendingen binnenvallen, is niet zo verwonderlijk. Zo richtten de “Good Companions – een Amerikaanse, maar naar de wereld gerichte probleemvereniging – in 1910 en 1920 een wedstrijd in, de zogenaamde “Mansfield Test Papers”. Niet minder dan acht componisten zonden binnen de twee weken een identiek probleem op!

Dat is uiteraard een mooi, maar buitengewoon extreem voorbeeld van een samenloop van omstandigheden. De dag van vandaag komen gelijkenissen minder voor dan vroeger, of worden ze – van zodra bekend – vroeger uit toernooien geweerd. De poststempel (of inzendentijd) geldt dan als scheiding. Ze worden ook sneller teruggezonden en gaan bijgevolg onopgemerkt (behalve voor de inrichters) voorbij. Elk toernooi kent zijn vele anticipaties, problemen met een voorganger dus, zullen er altijd zijn.

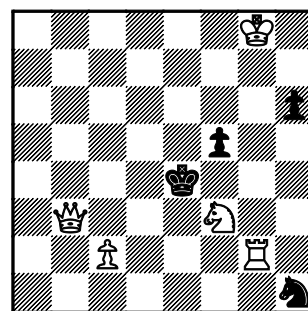
Eerst moeten we beslist een onderscheid maken tussen “anticipatie”, het onbekende bestaan van een voorloper of voorganger, en “plagiaat”, het opzettelijk kopiëren van een bestaand probleem, waaraan dan wat gesleuteld wordt om het een ander uitzicht te geven. De meeste componisten zijn echt wel eerlijke mensen, die vaak genoeg de anticipatie moeten aanvaarden. Ze hebben vaak confraters die niets anders doen dan anticipaties of vermoedelijke voorgangers opzoeken, in de hoop in het juryrapport van een toernooi een paar plaatsjes in de rangorde te kunnen winnen. Ook in compositie bestaan

deze “bountyhunters” maar het is hun goede recht.

En dan is er plagiaat, het opzettelijk ontvreemden van een gepubliceerd probleem en er zijn eigen naam boven zetten. Vaak gebeurt het met veel correcties, die soms ingrijpend kunnen zijn, derwijze dat de corrector meent te mogen stellen dat het probleem eerder van hem is dan van de oorspronkelijke bedenker. En er zijn er, die klakkeloos elk goed probleem wat verschuiven, het bord draaien en keren en het dan open en bloot onder hun naam opzenden naar mensen, die vaak onmiddellijk zien wat er aan de hand is, maar niet weten hoe in te grijpen. Een paar wel erg opvallende of merkwaardige gebeurtenissen hebben we uit een aanzienlijk pakketje gehengeld. De lezer mag daarbij niet op de pianist schieten... Beginnen we met een paar merkwaardigheden.

In 1876 richtte de Amerikaanse federatie een “Centennial Ty” in voor compositie. Componisten allerhande mochten aan de slag in de sectie driesetten. De jury ontving ondermeer een probleem van de befaamde William Shinkman, bijgenaamd “The Wizzard of Grand Rapids” (de Tovenaar van Grand Rapids, dit is de plaats waar hij woonde) en eentje van de al even vermaarde, zo niet *nog* meer bekende Sam Loyd. Vooral omdat beide composities ingezonden waren voor hetzelfde toernooi bleek dit anticipatiegeval bijzonder frappant. Op de plaatsing van de witte dame na waren het twee identieke problemen, met één zelfde oplossing:

– 1 – **William Shinkman**
Centennial Tourney, 1876-1877
#3

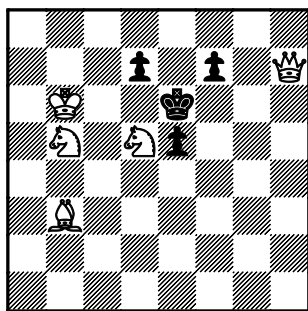

In de versie van Sam Loyd stond de witte dame op d2.

1.Dc3! (tempo) met de varianten 1...Pf2 2.De5+ Kf3 3.Tg3, 1...Pg3 2.Dd4+ Kxf3 3.Tf2, 1...Kd5 2.Td2+ Ke4/Ke6 3.Td4/De5, 1...Kf4 2.Pd2 P~/h5 3.D(x)g3/Dd4 en 1...h5 2.Pg5+ Kd5/Kf4 3.Td2/Dd4.

In 1877 zond dezelfde William Shinkman een tweezet naar de uitgevers van het *Huddersfield College Magazine*, de organisatoren van een informeel compositietoernooi. Het probleem verscheen in het oktobernummer van dat jaar. Op 21 oktober 1877 verscheen in de *Detroit Free Press* een werkje van een andere Amerikaanse auteur, George E. Carpenter, ook een tweezet, die een bijna identieke opstelling vertoonde als het probleem van Shinkman in het Huddersfieldse collegeblad. Het enige verschil was dat Carpenter op e7 een zwarte pion had geplaatst, die Shinkman overbodig wist.

– 2 – **William Shinkman**
Huddersfield College Magazine, 1877
#2

(De versie van Carpenter had een extra zwarte pion e7).

De oplossing is **1.La4!** met de varianten 1...Kxd5 2.Lb3, 1...d6 2.Pbc7, 1...f6 2.Pdxc7, 1...f5 2.Dg8 en 1...e4 2.Dxe4.

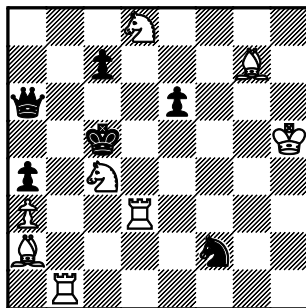
Elk van deze problemen werd naar een verschillend adres gestuurd. Niemand kon beweren dat de ene componist over de schouder van de andere meegegluurd had. Ze woonden zo ver uit mekaar, wisten van mekaar niet met wat ze bezig waren. De communicatiemiddelen van die era lagen nog te diep begraven. Graham Bell had amper de telefoon uitgevonden.

Deze anticipatie (maar van wie op wie?) trok zeer de aandacht, omdat de gelijkenis zo sterk was. De zwarte pion op e7 bij Carpenter gaf volgens de kenners van toen geen enkel verschil, maar Shinkman wist wel beter: met een zwarte pion op e7 is het probleem nevenoplosbaar met 1.Pe3+! en nu 1...Kf6 2.Dh6 of 1...d5 2.Dd5. Dat niemand daar ooit op gewezen heeft...

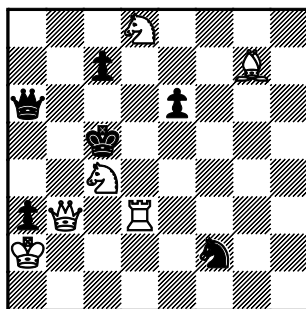
In het compositietoernooi van het Engelse *Leisure Hour* 1899-1900 ging de tweede prijs naar Godfrey Heathcote. In het toernooi van de al even Britse *Canterbury Times* 1899-1900 won de Nieuw-Zeelander Kuskop de eerste prijs. Beide

componisten hadden nagenoeg eenzelfde probleem ingezonden. Heathcote liet het witte paard op c4 dekken door een loper op a2; Kuskop gebruikte daarvoor een dame op b3 en haalde daarmee ook de witte koning meer naar het strijdgebied toe.

– 3 – **Godfrey Heathcote**
2de Prijs *Leisure Hour*, 1899-1900
#2

– 4 – **Pal Kuskop**
1ste Prijs *Canterbury Times*, 1899-1900
#2

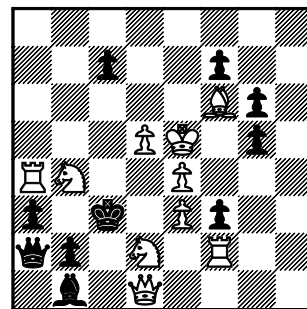
De oplossing: **1.Pd6!** met 1...Db6 2.Tc1 (bij Kuskop 2.Dc3 of 2.Dc4). Verdere varianten: 1...Dc6 2.Pxe6, 1...Dc4 2.P6b7, 1...D~ 2.Tb5/Pb7 (in beide problemen) – 1...P~ 2.P(x)e4, 1...e5 2.Td5.

Kuskop bracht een economischer versie van het probleem. Hij gebruikte twee stukken minder en gaf de witte koning meer betrokkenheid. Bij Heathcote bevindt zich een zwarte pion op a4, geblokkeerd door een witte collega. De witte pion verdwijnt bij Kuskop en de zwarte schuift naar a3, waar hij geblokkeerd wordt door de witte koning. Maar Kuskop bevat een paar duals meer.

Een minder duidelijke anticipatie komt voor in het toernooi van de al genoemde "Good Companions", in de *Papers* van april 1921, met de uitslag van het derde toernooi, onderwerp in klasse 1 volledige tempoproblemen. De eerste prijs ging ex aequo naar de heren Fink en Funk, om je

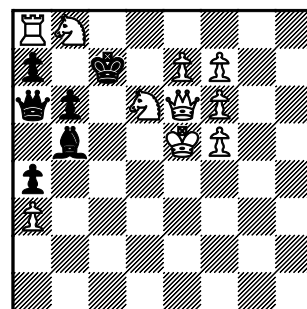
echt vrolijk te maken in het begrip anticipatie tot in de namen toe! Wie anticipeerde wat van wie is minder belangrijk, maar als je de Fink een draai naar rechts gaf en de stukken naar rechts opschoof, had je de Funk. Dit vroeg al wat meer vakkennis van de jury en misschien daarom kregen zowel Fink als Funk de eerste prijs.

– 5 – **Adolf Jay Fink**
1ste Prijs *Good Companions*, 1921
#2

1.Df1! (tempo) met 1...Db3 2.Pxb1, 1...Da1/Dc4 2.D(x)c4, 1...Dxd5 2.Kxd5, 1...Lc2 2.Pxa2, 1...Ld3 2.Dxd3, 1...Lxe4 2.Kxe4, 1...c5 2.Kd6 en 1...g4 2.Kf4

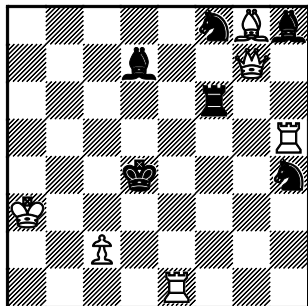
– 6 – **H.E. Funk**
1ste Prijs *Good Companions*, 1921
#2

1.Dd5! (tempo) met 1...Da5/Db7 2.D(x)b7, 1...Dc8 2.Pxb5, 1...Lc4/Lc6 2.D(x)c6, 1...Ld7 2.Pxa6 en 1...Le8 2.fxe8P.

Dit soort bewerkingen gebeurt vrij vaak. En ook plagiatisten gebruiken geregeld de finesses van het gedraaide of omgekeerde bord. Het is lastiger te doorzien, maar wordt behoorlijk snel door de computer opgespoord. Duidelijk is hier echter dat beide werkstukken, ingezonden voor hetzelfde toernooi, enkel door toeval hetzelfde thema aangeven, maar optisch – en zeker voor minder ervaren problemisten – twee verschillende problemen vormen.

- 7 - Jan Hartong
Good Companions, 1919
#2

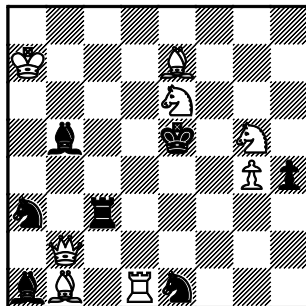
1.Kb4! (dreigt 2.Td5) met 1...Lc6 2.Da7, 1...Lf5 2.Dg1, 1...Pe6 2.Dxd7 en 1...Pf5 2.Dg4.

Anticipaties blijven gebeuren en een heel merkwaardige was deze “triple”, de zogenaamde “3H-case” naar de eerste letter in de naam van de drie componisten.

Korte tijd na de publicatie van nummer 9 stelde de componist Kenneth Howard vast dat Jan Hartong in 1918 al, pas zeventien jaar oud, dezelfde koning + toren interferenties op de toren had laten zien, en dat de Nederlandse meester daarvoor slechts zes stukken nodig had. Jammer genoeg nam Hartongs sleutel een vluchtveld voor de zwarte koning weg. Waarschijnlijk was het thema, dat Hartong zich had opgelegd, zeer moeilijk te construeren. Hij wilde de “task” (in dit geval een maximum van vier interferenties op een gepend stuk) zo economisch mogelijk houden. Veel later werd ook het Hertmann-probleem (nummer 8) onder de aandacht van Howard gebracht en besefte de Amerikaanse auteur van een aantal probleemboeken, dat zijn nummer 9 eigenlijk overbodig was.

Hoe komt het toch dat twee, drie componisten tot een bijna identieke, in vele gevallen zelfs een volledig identieke stelling of “setting” komen. Toen Howard nummer 9 opzette, was zijn kerngedachte: interferenties van een eigen stuk op een zwarte toren, die daardoor bij uitvoering van de matzet zonder schade door wit kan worden ontpend. Dat is het Gamage-thema: doordat een stuk een gepend stuk in-

- 8 - Sandor Hertmann
Nationaltidenke, 1925
#2

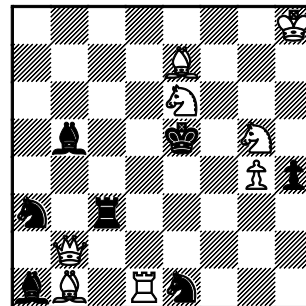
1.La2! (dreigt 2.Td5) 1...Lc4/Lc6 2.Db8, 1...Ld3 2.Dh2, 1...Pc4 2.Dxb5 en 1...Pd3 2.De2.

terfereert kan wit bij het matgeven dat laatste stuk direct ontpennen. De interferentie kan actief (Gamage I) of passief (Gamage II) zijn.

Dus plaatste Howard de zwarte toren op c3 en een zwarte loper op de diagonaal a6-f1, om die tweemaal (op c4 en op d3) de zwarte toren te laten interfereren. De volgende stap – we zitten nog altijd bij nummer 9 – was een matdreiging te voorzien, voor deze interfererende zetten van de zwarte loper, die verdedigingen zouden zijn tegen een dreiging. Dus moest de zwarte koning in het midden van het bord op e5 en zou de dreigmat 2.Td5 moeten worden. Deze dreiging kon worden weerlegd door 1...Lc4 en 1...Ld3.

Dan zag Howard dat beide zwarte paarden konden worden ingezet om bijkomende interferenties op de toren te maken. Een zwart paard op a3 kon niet alleen een derde interferentie maken (Pc4), maar tegelijk de witte koning van d6 weghouden. Het andere zwarte paard, geplaatst op e1, kon dan de vierde interferentie maken (Pd3) en dus een nieuwe thematische variant. Om een onmiddellijk mat te beletten (1.DxT) moest een zwarte loper op a1 komen. De witte toren, die naar d5 speelde, moest worden gedekt, het beste door een witte loper, oorspronkelijk op b1, die een vrij goede sleutel 1.La2 kon spelen. Wat nog te doen viel, was het bewaken van velden rond de zwarte koning, door

- 9 - Kenneth S. Howard
Western Morning News, 1936
#2

De oplossing van het Howard-probleem is identiek aan de oplossing van het Hertmann-probleem.

de beide witte paarden, de witte loper en een witte pion. Op h4 moest een zwarte pion komen, om de nevenoplossing 1.Dh2+ te voorkomen. De witte koning was niet absoluut nodig in het strijdgevoel en dus mocht de vorst op de h-lijn wat rust zoeken.

Op die manier kunnen de idee en uitvoering bij zowel Hertmann als bij Howard samengelopen hebben en ontstond hun gezamenlijk gedachtegoed met een verschil van tien jaar. Anticipaties zijn niet moeilijk te begrijpen, maar het is zeker niet uitgesloten dat Hertmann het probleem van Hartong kende en hij opgemerkt had hoe een betere sleutelzet in te bouwen. Het Hartong-probleem was trouwens verschenen in het *White Christmas*-boek 1922 onder de titel van *The Good Companion Tivomover* van Alain C. White (en George Hume). Of wellicht kwam de interferentie-idee gewoon ook bij Hertmann op, net zoals het bij Howard opgekomen was. Hoe dan ook, wat betreft de meest economische stelling en de uitwerking van het schema, gaat de eer vooral naar Jan Hartong, nadien voor nog een stuk naar Hertmann en zat pechvogel Howard met een mooi probleem, maar dan eentje dat een tijdje voordien al door een voorloper was opgezet.

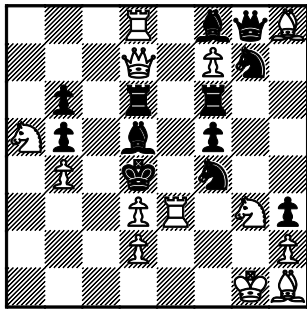
ivan

(wordt vervolgd)⁽¹⁾

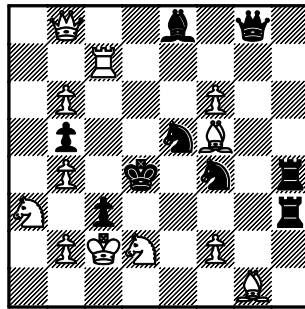
(1) Wie het wil zien met zijn eigen ogen, verwijs ik graag naar de website van de Slowaak Ján Golha: www.goja.sk. Onder de map “Plagiarists” kun je de verzamelde werken van Andrejs Strebkovs bewonderen, samen met de oorspronkelijke problemen die hij heeft “bewerkt”. “Andrejs Strebkovs is the biggest plagiarist in the past years,” is de niet mis te verstane titel. En onder de zwaar eufemistische titel “Some of his examples” toont Golha dertig stuks. En dan kun je met de hulp van de database van Harold van der Heijden daar nog een dozijntje studies aan toevoegen. Maar op de wereldranglijst van de plagiarissen staat voorlopig de Fransman Jean-François Baudoin op de eerste plaats. Met 45 (!) stuks toont hij zich beduidend productiever dan onze man uit Letland. Je zou bijna respect krijgen voor al het werk dat hij doet: problemen opzoeken, bewerken (altijd oppassen bij het spiegelen), opschrijven, opsturen, en dan maar hopen dat niemand het ontdekt. Golha vermeldt ook Aleksandr Pankratiev als plagiarist, maar die zaak is veel minder duidelijk.

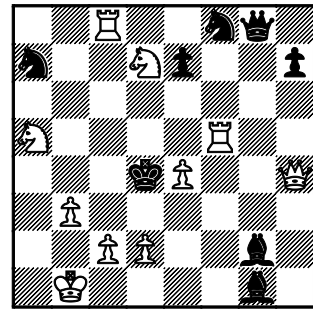
– 93 –
Efren Petite
(Oviedo, Spanje)
#2

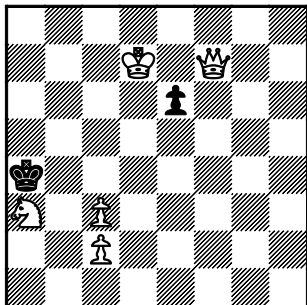
– 94 –
Vincent Reynaerts
(Bruxelles, België)
#2

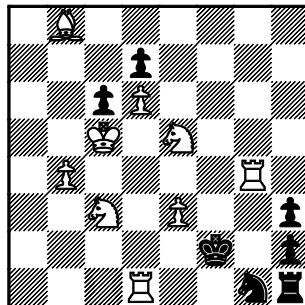
– 95 –
Jacques Savournin
Maisons Laffitte (Frankrijk)
#2

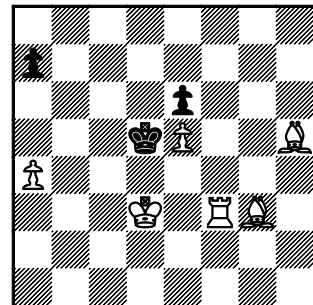
– 96 –
Ignaas Vandemeulebroucke
(Merksem, België)
#2

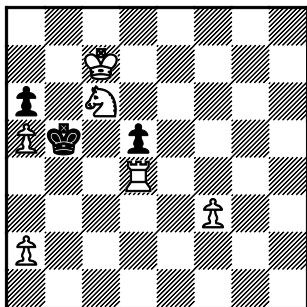
– 97 –
Efren Petite
(Oviedo, Spanje)
#3

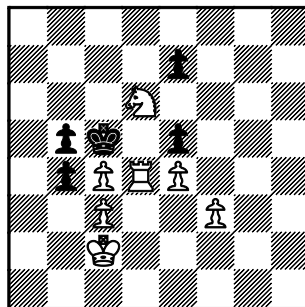
– 98 –
Ignaas Vandemeulebroucke
(Merksem, België)
#4

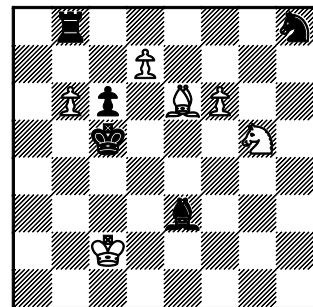
– 99 –
Leo Horemans
(†)
#5

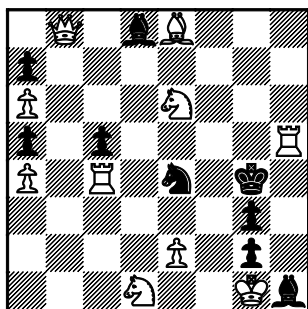
– 100 –
Jean-François Carf
(La Ferte Saint Aubin, Frankrijk)
H#2 2.1...

– 101 –
Pascale Piet
(Saint Jean de Braye, Frankrijk)
H#2 2.1...

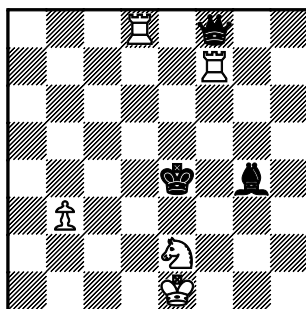
– 102 –
Efren Petite
(Oviedo, Spanje)
S#3

Bij de opgaven

Zeven directe matproblemen (93-99), twee helpmats (100-101), één zelfmat (102) en één helpmat-Circe (103), vormen dit keer een spaans-franco-belgische verzameling opgaven. Met dank aan onze Spaanse vriend Efren Petite, een zeer vruchtbare componist, zoals de oplosser ziet, op diverse domeinen! Voor een gezonde Franse bijdrage krijgt Jacques Savournin dit keer de steun van twee landgenoten, die in dit bescheiden magazine debuten: Jean-François Carf en mademoiselle Pascale Piet. Zij schrijft ons dat ze rangen van de niet al te talrijke vrouwelijke componisten mee wil uitbreiden. Inmiddels verschenen haar werkjes al in *Probleemblad* en *The Problemist*. Peter Jansen tenslotte wist in een oogwenk een brulende nevenoplossingen-spuwende draak van uw dienaar te blussen en in de plaats een kunstig vuurwerkje op te dienen.

– 103 –
Peter Jansen
(Pittsburgh, USA)
Circe H#2 2.1...

Près des problèmes

Sept problèmes à mat direct (93-99), deux mats aidés (100-101), un mat invers (102) et un mat aidé Circe (stricte) (103): voilà la collection de début d'année, nous parvenue d'une direction espagnol-franco-belg. Un grand merci à notre ami Efren Petite, compositeur fertile et sur terrains divers. Cette fois-ci, voilà Jacques Savournin, accompagné de deux compatriotes sur le domaine des mats aidés: Jean-François Carf (et son frère!) et mademoiselle Pascale Piet qui nous écrit: "En tant de problémistes les femmes ne sont pas très nombreuses". Mais entre-temps, on a déjà vu les mats aidés de Melle Piet dans les revues comme *Probleemblad* et *The Problemist*. *Horizon* dit sincèrement "Merci!" Et pour finir il y a Peter Jansen, toujours faisant la navette Belgique-Etats Unis, qui après un simple coup d'oeil a coupé en tranches un dragon ignivome (dizaine de démolitions) de votre serviteur et l'a transformé en feu d'artifice gentil.

Oplossingen/Solutions

Merci de vos solutions et commentaires bien appréciés, au plus tard le

15 mars 2012.

Hartelijk dank voor uw oplossingen en uw gewaardeerd commentaar, uiterlijk

15 maart 2012.

Originelen/ Problèmes originaux ...

zijn zeer welkom en kunnen altijd ingezonden worden aan – sont les bienvenus et à envoyer à – Please send you originals to – Original Aufgaben sind herzlichst gebeten:

I. Vandemeulebroucke, Overhout 13,
2170 Merksem (Antwerpen-B) of
i.van@pandora.be.